

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 6 (599)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
26 березня 2024 року

.....ДЕНЬ ВІДЧИНЕНИХ ДВЕРЕЙ ●

СТУДЕНТ РОКУ ●

ЦЬОГОРІЧНІ ВСТУПНИКИ ОЗНАЙОМЛЮВАЛИСЯ З МЕДУНІВЕРСИТЕТОМ

У ТНМУ відбувся День відчинених дверей, який зібрав багато цьогорічних вступників та їхніх батьків. У фойє актової зали перед початком зустрічі гостей зустрічали наші парамедики: Христина Безноса, Анна Липов'як, Юлія Ковальчук, Тетяна Савчук, Яна Ганзіна, Аліна Франкова, а також професор Арсен Гудима. Всім охочим студенти демонстрували на манекенах навички надання невідкладної медичної допомоги, розповідали про студентське життя та навчання в університеті.

В актовій залі університету зі вступниками спілкувалися проректор з науково-педагогічної роботи, професор Аркадій Шульгай, декан медичного факультету, професор Петро Лихацький, декан фармацевтичного факультету, доцент Дмитро Коробко, декан стоматологічного факультету, доцент Світлана Бойцанюк,

Відтак усі охочі змогли ознайомитися з навчальними корпусами ТНМУ. У морфологічному корпусі вступників зустрічав доцент кафедри анатомії людини Юрій Гавришук, у Центрі симуляційного навчання – фахівець Олег Косінський та студенти Маркіян Грех, Діана Григорішин і Костянтин Каразія.

Яна ЧАЙКА, студентка 6 курсу медичного факультету.

Стор. 5

директор ННІ медсестринства Світлана Даньчак і відповідальний секретар приймальної комісії Ігор Драч.

Аркадій Шульгай привітав усіх присутніх у стінах нашого університету, розповів про особливості організації освітнього процесу в ТНМУ. Виступ Ігоря Драча був присвячений освітнім програмам ТНМУ та процедури вступу 2024 року. Після доповіді присутні отримали вичерпні відповіді на свої запитання.

Приймальна комісія нагадує, що з 14 березня до 11 квітня триватиме реєстрація на НМТ. Вступники реєструються самостійно, проте приймальна комісія з радістю з цим допоможе за адресою: м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

Ігор ДРАЧ,
відповідальний секретар
приймальної комісії
Світлана Миколи ВАСИЛЕЧКА

У НОМЕРІ

Стор. 3

ВЕСНЯНИЙ БАЛ ДОБРИХ
СЕРДЕЦЬ

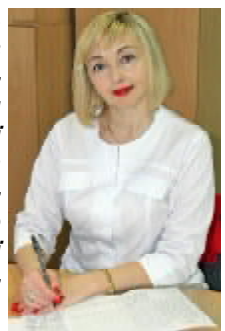

У рамках благодійного університетського проекту «Студентська гривня» відбувся весняний добродійний бал. Організували його студенти третього курсу, заступниця голови Студентського парламенту Софія Берегуляк і голова секретаріату Олександр Мігенько. Захід провели в Тернопільському драмтеатрі.

Стор. 6-7

ДОЦЕНТКА ІРИНА
ПРИВРОЦЬКА: «УМІННЯ
ВИКЛАДАЧА ЗАЦІКАВИТИ,
ЗАЛЮБИТИ У СВІЙ
ПРЕДМЕТ Є
НАЙГОЛОВНІШИМ»

Понад двадцять років минуло з того дня, коли доцентка кафедри медичної біології Ірина Привроцька вперше переступила поріг нашого університету. В її житті тісно переплелися медицина, біологія та педагогіка, а згодом додалася ще й наукова царина, в якій вона досягла власних вершин.

СТОМАТОЛОГІЧНА ДОПОМОГА МЕШКАНЦЯМ ГЕРІАТРИЧНОГО ПАНСІОНАТУ – ВІД ДУШІ ТА ВИСОКОПРОФЕСІЙНО

Давні дружні стосунки єднають наш університет з Петриківським обласним геріатричним пансіонатом. З концертними номерами, власноруч приготовленими смаколиками, волонтерською допомогою вже багато років поспіль студенти ТНМУ тут часті гості. Як майбутні лікарі дбають вони й про здоров'я людей поважного віку. Виміряти артеріальний тиск, температуру, зробити масаж чи інші реабілітаційні процедури – немає проблем, бо ж це частинка їх майбутньої професії.

Надання безкоштовної стоматологічної допомоги мешканцям пансіонату – один з напрямків волонтерської роботи нашого університету. З ініціативи колективу викладачів стоматологічного факультету, за підтримки проректора з науково-педагогічної та лікувальної роботи, професора Степана Запорожана й за рішенням ректора університету, професора Михайла Корди на базі геріатричного закладу облаштували стоматологічний кабінет для надання якісних стоматологічних послуг. Мешканці пансіонату від такої інновації лише у захопленні, бо раніше, аби полікувати чи видалити зуб, доводилося самим до стоматологічного відділу університетської клініки ТНМУ дістатися. Нині ж усі стоматологічні послуги на місці, в новоствореному кабінеті.

Днями за сприяння доцента кафедри стоматології факультету післядипломної освіти Володимира Мачогана тут надавали стоматологічно-хірургічну допомогу доцентки кафедри хірургі-

рювання. «Та й дешевими стоматологічними послугами у наш час не назовеш, – мовить Наталія Гуртор. – Отож, якщо є бажання допомогти, то чому б ні, така соціальна ініціатива – відгукнулася в моєму серці».

Під час лікарського прийому в геріатричному пансіонаті Наталія Гуртор надали стоматологічно-хірургічну допомогу 18 пацієнтам. Займалися проведенням консультацій, видаленням рухомих зубів, які не підлягають лікуванню та протезуванню. До їхнього приїзду медпрацівники пансіонату все підготували – і стерильні інструменти, і анестетики, стерильні тампони та засоби швидкої дезінфекції. Пацієнти ж були дуже вдячні за професійну допомогу, чуйність, відданість своєму фаху та доброчинність.

Директор Петриківського геріатричного пансіонату Степан Глушок лише вітає такі доброчинні проекти, що спрямовані на покращення життя мешканців закладу, надання якісної високоспеціалізованої меддопомоги.

Турбота про людей поважного віку – ознака гуманності та зрілості суспільства. І це лише частинка великої доброчинної місії ТНМУ.

Лариса ЛУКАЩУК

чної стоматології Наталія Твердохліб і Наталія Гуртор.

Як каже доцентка Наталія Гуртор, коли отримала пропозицію поїхати до геріатричного пансіонату, одразу погодилася. За свою багатолітню хірургічну практику вона добре знає, як страждають літні люди від нерозв'язаних стоматологічних проблем, що дуже часто спричиняють й інші соматичні захво-

СМАКОЛИКИ ДЛЯ ЗАХИСНИКІВ – ВІД СТУДЕНТІВ ТНМУ

Студенти ТНМУ працюють для нашої Перемоги, допомагаючи військовим продуктами харчування, виготовляють смачну та надзвичайно корисну моркву. Представники першого курсу медичного та стоматологічного факультетів разом з кураторами Іриною Бекус, Оксаною Качур і Марією Кирилів, не покладаючи рук приготували велику кількість цього продукту. Невтомними та працюючими студентами є активісти Діана Явна, Софія Баран, Марія Іванчик, Олег Бойко, Денис Павлюк, Ірина Прищенко (група ММ-106), Христина Папроцька, Олександра Куцевол, Марія Стиранка (ММ-107), Олександр Слобода (ММ-108), Анастасія Шепітак, Марія Курій, Анастасія Дорош, Вікторія Мельник (СС-103). Ініціаторами цієї роботи

стали Вікторія Кравченко та Марія Іванчик (ММ-106). Саме їх активно підтримали інші студенти ТНМУ та викладачі, долучившись до збору коштів і доброї праці.

Приготовані продукти надіслали силами волонтерів у Покровський район на Донеччині та Запорізьку область.

Ірина БЕКУС

ПІСНІ ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА ДАРУВАВ ХОР УНІВЕРСИТЕТУ

В актовій залі нашого університету відбувся вечір пісень Володимира Івасюка, який глядачам презентували учасники університетського хору під керівництвом Тараса Бідованця.

4 березня Володимирів Івасюкові виповнилося б 75 років. І були б нагородні, привітання, подяки та побажання. Але, на жаль, йому судилося залишитися тридцятилітнім...

«Молодим витязем української поезії» назвав колись Василя Симоненка Олександр Гончар. Молодим витязем української естрадної музики можна справедливо назвати Володимира Івасюка. У творчому доробку композитора понад 100 пісень, 53 інструментальні твори, музика до кількох вистав.

Пісні Володимира Івасюка вже давно стали органічною та невід'ємною частиною української національної культури. Ніжні та романтичні, сповнені юначого бадьору, непогамованої любові до рідної землі, вони й нині наснажують, заряджають позитивною енергетикою, запалюють, зігрівають та єднують.

Пісні Володимира Івасюка у

виконанні хору університету створили в залі дивовижну атмосферу духовного єднання, душевного суголосся, цілісності естетичного сприйняття. Студенти та викладачі, представники різних поколінь, однаково реагували, слухаючи твори, які вже є класикою української музичної культури. «Червона рута», «Два перстені», «Я піду в далекі гори», «Я – твоє крило», «Тільки раз цвіте любов», «Балада про мальви» торкнулися серця кожного, щоб сповнити його Вірою, Надією та Любов'ю.

І як на завершення зазначив ведучий, завжди Івасюкова «Пісня буде поміж нас», вічно «У Карпатах ходитиме осінь» й встелить нам шлях «Жовтим листом». Ми ще довго триматимемо в руці «Два перстені», щоб подарувати один «Золотоволосці», віритимемо, що «Любов цвіте один-єдиний раз», подумки стоятимемо біля «Водограю» чи йтимемо «... В далекі гори», щоб віднайти «Червону руту».

**Ігор ГАВРИЩАК,
доцент**

ТНМУ ПРИЙМАЄ НА НАВЧАННЯ ВСТУПНИКІВ З ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗА ОСОБЛИВОЮ ПРОЦЕДУРОЮ

Відповідальний секретар приймальної комісії ТНМУ, доцент Ігор Драч зустрівся з регіональною координаторкою взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Людмилою Біловус і координаторкою розвитку спільнот внутрішньо переміщених осіб ГО «КримSOS» Лукією Квич. Темою розмови була процедура вступу абітурієнтів з тимчасово окупованих територій АР Крим, Донецької, Луганської областей, шляхи поліпшення комунікації та інформування вступників про можливість здобуття вищої освіти на підконтрольних територіях.

Нагадаємо, в ТНМУ четвертий рік поспіль діє освітній центр «Крим/Донбас-Україна». Наш університет приймає на навчання вступників з тимчасово окупованих територій за особливою процедурою.

З усіма питаннями щодо вступу просимо звертатися за телефонами: +380-68-771-06-35 (+ месенджери), +380-93-558-22-97 або писати на електронну пошту ву скриньку: vstup@tdmu.edu.ua.

**Ігор ДРАЧ,
відповідальний секретар
приймальної комісії ТНМУ,
доцент**

ЛІКАРІ-ІНТЕРНИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ДОБРОЧИННОМУ ЗАХОДІ ДО ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ

У Бучачі лікарі-інтерни, які навчаються на базі кафедри психіатрії, медичної психології та наркології ТНМУ, взяли участь у добродійному заході до Дня української жінки. Метою заходу був збір коштів на реабілітацію військового, який боронив нашу країну.

Десятки жінок мали змогу послухати корисні лекції та майстер-класи від фахівців у різних напрямках. Лікарки-інтерни психіатрії Анастасія Лиса та Вікторія Драган прочитали лекцію на тему «Подолання психологічних труднощів в умовах

війни» та виконали психотерапевтичні техніки. Використовуючи метафоричні асоціативні карти, учасниці заходу мали можливість проаналізувати свій ментальний стан і віднайти раціональні шляхи розв'язання особистих проблем.

Спікерами заходу також були косметолог, лікар-акушер-гінеколог, отець Бучацького монастиря оо. Василян.

Усі кошти були передані на лікування воїну Павлові Бибелю.

**Вікторія ДРАГАН,
лікарка-інтерн**

ВЕСНЯНИЙ БАЛ ДОБРИХ СЕРДЕЦЬ

«Як вам вдалося організувати такий чудовий масштабний захід? Як зуміли так майстерно та злагоджено поставити танець?». Схожі запитання не припиняють надходити до Студентського парламенту ТНМУ, відколи на платформі «ТікТок» розмістили відео з весняного добродіного балу. Воно продовжує збирати перегляди та захоплені відгуки. Пишуть з Тернополя й інших міст України, зі шкіл та університетів, учні й студенти цікавляться і просять: «Поділіться, як вам вдалося, бо ми й собі хочемо організувати такий захід!».

Утім, це був не просто захід. Весняний добродіний бал, що відбувся у Тернопільському академічному обласному драматичному театрі імені Тараса Шевченка, проводили у рамках благодіного університетського проєкту «Студентська гривня». Організували його студенти третього курсу, заступниця голови Студентського парламенту Софія Берегуляк і голова секретаріату Олександр Мігенько.

Як зауважує Олександр, головне завдання цього дійства – добродіність. Насамперед це було студентське об'єднання довкола спільної мети – зібрати кошти для батьків-військових наших студентів, допомоги тим,

«Тож проведення нашого балу стало чудовою нагодою активізувати процес зборів, – наголошує Софія Берегуляк. – Плюс – можливість студентам трошки відволіктися від буденності, поспілкуватися між собою, дізнатися більше одні про одних, адже знаю, що цього студентству дуже не вистачає».

Проведення добродіних балів стало вже гарною традицією нашого університету. Проте через ковід та повномасштабне вторгнення рашистів на українську землю востаннє такий бал організували ще 2019 року, до слова, спрямувавши тоді зібрані кошти на лікування діток, які боролися з онкологічним захворюванням.

І ось у активних представників студентства ТНМУ торік у вересні з'явився задум відродити цей проєкт. У жовтні цю ідею оголосили на засіданні нового складу Студентського парламенту. Взятися за втілення вже у січні, після канікул. Зізнаються, що відразу поставили собі дуже високу планку й хотіли організувати захід за два тижні. Проте підготовка потребувала трохи більше часу.

«Спочатку планували, що бал у нас буде зимовий, та в підсумку вийшов весняний добродіний бал», – усміхається Софія Берегуляк. Загалом у команді організаторів цього заходу – кілька учасників, кожен з яких мав свої обов'язки та власну ділянку роботи. Софія та Олександр, які координували дії всіх, щиро вдячні за злагоджену працю своїм колегам – шестикурсниці Тетяні Подільській, Марті-Вікторії Залещук (4 курс), Катерині Марцюк (3 курс), другокурсниці Ангеліні Лотоцькій та Ользі Оплеті (5 курс).

Що в підготовці було найскладніше? Софія Берегуляк з усмішкою відповідає, що найважче було почати. Вони відшукали організаторів попередніх балів, які вже закінчили ТНМУ, по-

спілкувалися з ними в телефонному форматі, щоб ті поділилися досвідом. Доволі непросто було спочатку також розподілити обов'язки між учасниками команди, щоб вона працювала чітко й злагоджено. Чимало сили й витримки потребував і сам день, коли відбувся захід. «Відверто кажучи, я й навіть не пам'ятаю всіх подій на балу, адже був сильний приплив адреналіну та дуже багато роботи, – наголошує Софія. – Принагідно сердечно дякую усім помічникам, які доклалися до проведення заходу».

Хоча сам бал тривав дві години, волонтери перебували безпосередньо в театрі із самого ранку до дев'ятої години вечора, в них була непроста робота на локації, але ніхто жодного разу не поскаржився, що важко. Робота кипіла!

Частина роботи Олександра Мігенька – танці й організація майстер-класів. «Це був доволі цікавий та трудомісткий процес», – ділиться досвідом Олександр. Для початку зібрали ініціативну групу студентів, які хотіли б танцювати на балу. Підібрали три види танців: полонез, віденський вальс і королівський банс. Майстер-класи, тренування та репетиції відбувалися щодня (й навіть двічі та тричі на день) упродовж останнього тижня перед балом. Організатори безмежно вдячні Ользі Оплеті, яка професійно займається танцями та допомогла як хореографиня. Тих, хто бажав навчитися танцювати, щоб взяти участь у балу, було дуже багато, загалом понад 60 пар. Майстер-класи та репетиції відбувалися у різних локаціях, де лише була можливість: у драматичному театрі, спортивному комплексі університету, різних школах та в нашому адміністративному корпусі. Іноді знайти приміщення було доволі важко. Не обійшлося й без курйозів, які Олександр тепер згадує з усмішкою, але тоді було не до жартів. Якось о дев'ятій вечора біля драмтеатру зібралось 70 осіб, але з'ясувалося, що драмтеатр на той момент був зайнятий. Довелося шукати інше місце. Всією величезною компанією пішли до адмінкорпусу, але там така кількість танцю-

ристів не поміщалося... «Уявляєте? Сімдесят людей відклали всі власні справи та прийшли о дев'ятій годині вечора на тренування, а я мусив їм оголосити, що нічого не буде. Це видався трохи складний момент, утім, ми пообіцяли, що більше таких інцидентів не трапиться», – розповідає Олександр.

Проте ще один «сюрприз» чекав на організаторів на самому початку дійства. Зранку все підготували, все було чудово, звукорежисер налагодив апаратуру, але коли мали представляти спонсорів балу, вона раптом перестала працювати. «Ми тоді трохи розгубилися, – пригадує Олександр, – якось мить не знали, що робити. Словом, пережили такий маленький колапс, але впоралися й з цим».

Своїм колегам, студентам, які підхоплять естафету нашого університету в організації таких масштабних заходів, Олександр Мігенько радить ризикувати й не боятися помилок. Адже, на його погляд, саме помилки дають великий пуск до майбутніх звершень.

«Так, передбачити всі помилки нереально, бо кожен наш крок – це наш власний досвід, – підтримує його Софія. – Потрібно спробувати та відчувати все самому». Софія також рекомендує завжди працювати в команді, враховуючи думку кожного з неї, вміло знаходити спільні рішення. Адже лише злагодженою командою однодумців можна творити значно більше та краще, досягаючи найвищих результатів.

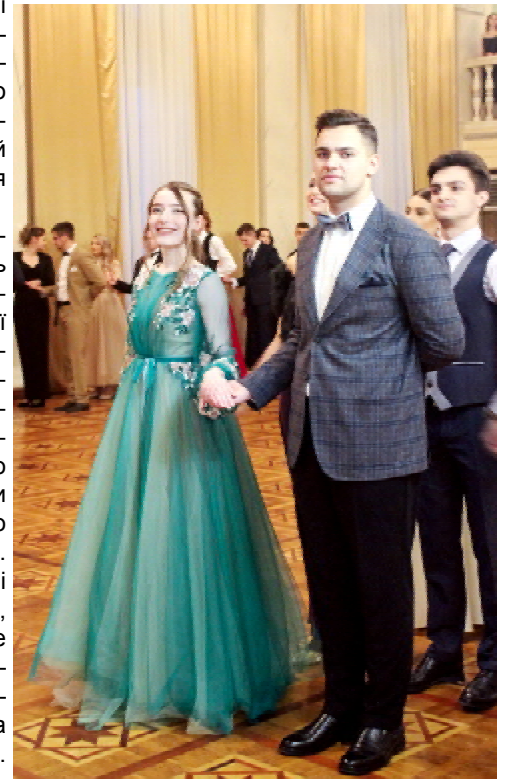
Отож весняний добродіний бал від ТНМУ відбувся! Подією дуже задоволені й її учасники, й організатори. Все відбулося, як очікували та планували. Коли на середину зали вийшло кілька десятків пар витончених панянок і галантних кавалерів, які під супровід камерного оркестру Тернопільської обласної філармонії одночасно затанцювали полонез – це було надзвичайно захопливо!

Досягнута й головна мета – благодіний збір. Кошти на нього були спрямовані і від продажу квитків (для студентів вони вартували 250 гривень, для всіх решта – 500 гривень), і від аукціону. Софія Берегуляк наголошує, що з продажу квитків на потреби організації дійства не взяли жодної гривні, вдалося обмежитися лише спонсорськими внесками. Організатори

безмежно вдячні всім спонсорам, які відгукнулися та підтримали їх.

Для аукціону було запропоновано кілька лотів, найдорожчий з яких – тубус від протитанкової системи, який передав доцент кафедри гістології та ембріології Андрій Довбуш. Продали тубус за 5200 гривень. Серед інших лотів – сертифікати від освітньої платформи «МедОсвіта» та компанії «Basic surgery shop», військова аптечка, вишита сорочка від бренду «Засвіт». До слова, це бренд нашої студентки Катерини Марцюк, яка також була однією з організаторок балу.

Загальна сума зібраних коштів – 64200 гривень. Наразі вони перебувають на рахунку «Студентської гривні» й невдовзі будуть спрямовані на потреби військових, які є батьками наших студентів і нині перестала

ребувають на фронті. До речі, як зауважують представники Студентського парламенту, проєкт «Студентська гривня» працює постійно. Нещодавно його кошти були спрямовані на допомогу воїнам Херсонського напрямку. Випускниця нашого університету Аліна Голенко вже їздила туди та доставила бригааді на Херсонщину необхідні ліки й дрони.

Тож продовження проєкту «Студентська гривня» триватиме, допоки боротимемося з російською навалюю. І представники Студентського парламенту ТНМУ шукатимуть все нові й нові можливості зборів, організовуючи не менш цікаві заходи, ніж бал. Щирі слова подяки вони висловлюють спонсорам, адміністраціям драмтеатру та філармонії, керівникам шкіл, які надавали приміщення для репетицій, Центру виховної роботи та культурного розвитку ТНМУ й усім, хто доклався до організації та проведення весняного добродіного балу.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

хто допомагає зараз нам. Чому саме їм? Тому що до них є цілкова довіра, відповідно й сто відсоткова впевненість у тому, що ці кошти точно будуть спрямовані на потреби Збройних сил України. Водночас і підтримати колег-студентів, батьки яких нині на передовій здобувають нашу Перемогу.

Чим довше триває війна, тим важче закривати такі збори, вони нині суттєво уповільнилися, адже люди дедалі більше втомлюються психологічно та виснажуються фінансово.

ГІПОТИРЕОЗ: ЯК ВИЯВИТИ ТА ЛІКУВАТИ?

В Україні поширеність ураження щитоподібної залози становить 4210,4 випадки на 100 тисяч населення та посідає друге місце у структурі ендокринологічних захворювань після цукрового діабету.

Кого можуть вражати захворювання щитоподібної залози (ЩЗ)?

Можуть вражати різні вікові групи: дітей, підлітків, чоловіків, людей похилого віку, проте особливу увагу варто приділяти жінкам, адже в них проблеми з тиреоїдними гормонами виникають вдвіть частіше, ніж серед чоловіків. Найчастіше такі захворювання виникають під час вагітності, після пологів або в період менопаузи. Після 50 років у понад половину жіночого населення можуть маніфестувати проблеми зі ЩЗ, тому Американська тиреоїдна асоціація рекомендує проводити скринінг захворювань ЩЗ серед жінок у віці 35 років та надалі кожні п'ять років.

Чим характеризується гіпотиреоз?

Вагоме місце серед захворювань ЩЗ посідає гіпотиреоз, частка якого становить 6,4 % у загальній структурі ендокринної патології. Гіпотиреоз – це захворювання, що характеризується стійкою, тривалою недостатністю гормонів ЩЗ в організмі людини або зниженням їх біологічних ефектів на тканинному рівні. Важливо знати, що гормони ЩЗ, такі, як трийодтиронін (Т3) і тироксин (Т4), є ключовими регуляторами метаболізму та розвитку, що мають численні плейотропні ефекти. Вони впливають на основний обмін, температуру тіла, розвиток нервової системи й скелета в дитячому віці, регулюють діяльність серцево-судинної, дихальної, травної систем, мають вплив на засвоєння глюкози, ліпідний обмін тощо. Саме тому симптоми порушення функції ЩЗ часто є нетиповими та «маскуються» під інші захворювання й стани. При гіпотиреозі пацієнти скаржаться на погіршення психоемоційного стану та апатію, зниження пам'яті, розлади травлення, появу зайвої ваги, закрепи, зниження лібідо, сухість шкіри, ламкість і випадіння волосся, надмірну сонливість, дискомфорт у ділянці шиї, біль у м'язах і суглобах, крампи й оніміння.

Порушення серцево-судинної системи виявляється у 80% хворих на захворювання щитоподібної залози, що вказує на їх провідну роль. Зміни у роботі ЩЗ впливають на функцію серцевого м'яза як через поєднання прямого впливу тиреоїдних гормонів на серце, так і через зміни в реакції симпатоадреналової системи, гемодинамічні ефекти на периферії. Відома їх пряма позитивна хроно- та інотропна дія, тобто збільшення частоти й сили серцевих скорочень, по-

кращення систолічної та діастолічної функції міокарда, зниження системного судинного опору та зростання хвилинного об'єму серця. До ефектів тиреоїдних гормонів на серцево-судинну систему належать також збільшення чутливості рецепторів до катехоламінів та загальне збільшення кількості таких рецепторів у серцевому м'язі. У пацієнтів з гіпотиреозом спостерігається розвиток діастолічної артеріальної гіпертензії, дисліпидемії, атеросклеротичного ураження судин. Унаслідок перерахованих змін зростає ризик передчасної смерті, в тому числі раптової серцевої смерті. Так, серед пацієнтів з гіпотиреозом ризик раптової серцевої смерті зростає на 58 % порівняно з пацієнтами з еутиреозом, незважаючи на модифікацію всіх інших відомих чинників ризику. Дані обсерваційних досліджень свідчать, що кардіоваскулярний ризик зростає також у підгруп

ти спостерігають розвиток нормохромної нормоцитарної або гіпохромної залізодефіцитної анемії. Тому в осіб із стійкими, прогресувальними, рефрактерними до стандартної терапії анеміями варто проводити дослідження рівня гормонів ЩЗ як пошуку однієї з її причин.

Симптоми з боку шлунково-кишкового тракту помітні майже у 70 % випадків. Більшість пацієнтів турбують зниження апетиту, нудота, відчуття здуття живота, дискомфорт в епігастральній ділянці, схильність до закрепів. Знижується перистальтика, порушується моторика кишківника, розвивається дискінезія жовчовивідних шляхів, діагностують формування жовчнокам'яної хвороби, гепатомегалії, ахлоргідрії у поєднанні з аутоімунним гастритом.

За гіпотиреозу можуть спостерігатися порушення менструального циклу, в тому числі поліменорея, проблеми із зачаттям

ліканів і їх відкладання у шкірі, слизових оболонках, підшкірній клітковині, для таких хворих прикметний мікседематозний набряк – обличчя пастозне, постійні набряки навколо очей, великі губи, язик з відбитками зубів, хриплий голос. Можливе зниження слуху.

При гіпотиреозі, навіть субклінічному, страждає когнітивна сфера, знижуються пізнавальні функції, пам'ять та увага, інтелектуальні здібності тощо. Вважають, що розвиток когнітивних порушень в осіб із зниженою функцією ЩЗ є результатом гіпометаболізму, сповільнення кровотоку в церебральних судинах і зменшення споживання кисню та глюкози. Найчастіше пацієнти звертають увагу на порушення в емоційній сфері, такі, як психологічна дезадаптація, пригнічений настрій, невмотивована туга, апатія аж до вираженої депресії. Депресія при гіпотиреозі відрізняється від депресії серед хворих з нор-

50 мкг/добу), особам похилого віку – 1,5 мкг/кг/добу (в початковій дозі 25 мкг/добу). Якщо протягом 2-4 тижнів рівні Т3, Т4, ТТГ не нормалізувалися, дозу левотироксину збільшують на 12,5-25 мкг/добу кожні 2-4 тижні до зникнення клінічних ознак гіпотиреозу та нормалізації рівнів Т4 і ТТГ. Улітку дозу препарату, як правило, знижують, а взимку – підвищують.

Субклінічна тиреоїдна дисфункція є поняттям біохімічним. Нормальним вважається рівень ТТГ 0,45-4,5 мМО/л за відсутності антитиреоїдних антитіл. При цьому під час інтерпретації результатів тестування ТТГ слід пам'ятати про таке:

- у деяких здорових осіб і в пацієнтів із субклінічним гіпотиреозом рівні ТТГ можуть коливатися без явної причини, що необов'язково свідчить про зміни функції ЩЗ;

- нормальні показники ТТГ змінюються залежно від віку: верхня межа норми у віковому періоді 20-29 років становить 3,5 мкМО/мл, у віці понад 80 років – 7,5 мкМО/мл;

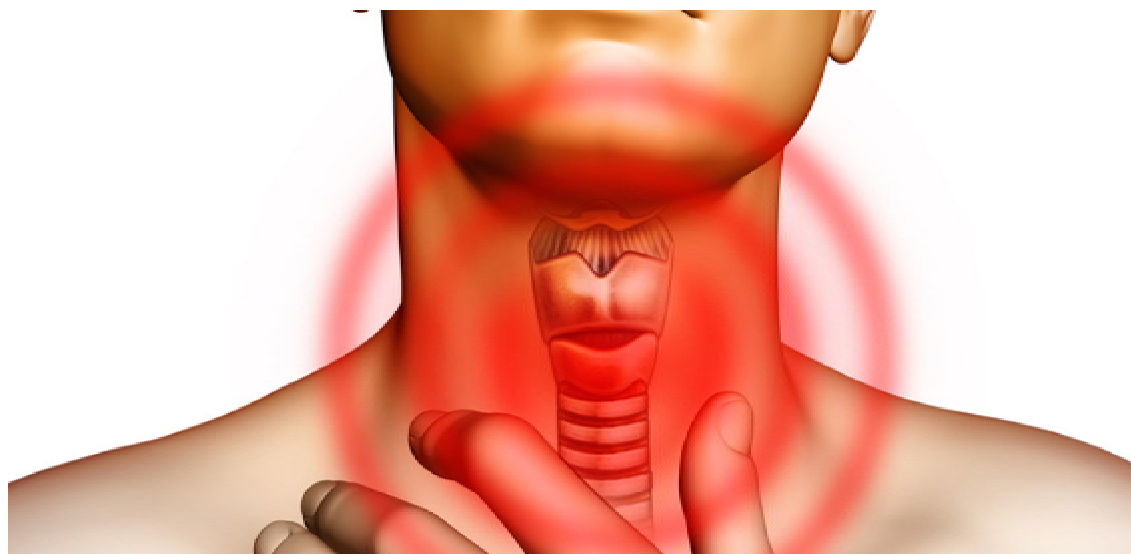
- рівні ТТГ відповідають циркадному ритму з піковими значеннями з 00:00 до 4:00 і мінімальними – з 12:00 до 16:00. У здорових осіб і пацієнтів із субклінічним гіпотиреозом ця варіабельність може досягати 1-2 мкМО/мл;

- низькі рівні ТТГ часто визначаються у жінок у першому триместрі вагітності, але зазвичай нормалізуються в другому та третьому триместрах.

Існують розбіжності щодо терапевтичного підходу до субклінічного гіпотиреозу в осіб молодшого та старшого віку. Зокрема, в осіб, які старші 65 років, замісна гормонотерапія зумовлює ризик посилення ішемії міокарда з послідовним підвищенням частоти розвитку інфаркту міокарда, аритмії та раптової смерті. Згідно з рекомендаціями Європейської тиреоїдної асоціації 2019 р. з лікування гіпотиреозу в осіб літнього віку показники ТТГ в межах від 0,4 до 4,4 мкМО/мл вважають нормальними, питання щодо призначення замісної терапії левотироксином варто розглянути при значеннях ТТГ 7,0-9,9 мкМО/мл і є обов'язковим при рівнях ТТГ понад 10 мкМО/мл задля запобігання розвитку маніфестного гіпотиреозу, серцево-судинних ускладнень і смерті.

Обізнаність щодо можливих проявів дисфункції ЩЗ, зокрема розвитку гіпотиреозу, сприятиме своєчасній діагностиці та призначенню адекватного лікування, дозволить уникнути більш важких проявів захворювання та порушень з боку роботи інших органів і систем, покращить якість життя таких пацієнтів.

Марта ОРЕЛ,
лікарка-терапевтка,
аспірантка кафедри
невідкладної та екстреної
медичної допомоги ТНМУ

Світлина з delta-med.com.ua

пацієнтів із субклінічним гіпотиреозом.

Майже у 30 % хворих з гіпотиреозом спостерігається артеріальна гіпертензія, при цьому вважають, що тяжкість гіпотиреозу корелює із ступенем підвищення діастолічного артеріального тиску, систолічний тиск підвищується меншою мірою. Аритмії при гіпотиреозі зустрічаються порівняно нечасто, зокрема появу екстрасистолії зазначають лише у 5-10 % таких хворих. Водночас існують переконливі дані, що серед таких пацієнтів є високий ризик розвитку загрозливих для життя аритмій за типом torsades de pointes і шлуночкової тахікардії внаслідок синдрому тривалого QT, що пов'язують із зниженою експресією Т₃ у кардіоміоцитах, розвитком гіпокаліємії та гіпокальціємії.

Ризик виникнення аритмії у таких хворих зростає на тлі поглиблення анемії. Відомо, що до причин розвитку анемії в пацієнтів із зниженою функцією ЩЗ належать депресія кісткового мозку, знижена продукція еритропоетину, адже Т3 стимулює його секрецію, вплив коморбідної патології, а також дефіциту заліза, вітаміну В12 та фолієвої кислоти. Серед пацієнтів з гіпотиреозом почас-

і виношуванням вагітності. Скринінг на гіпотиреоз необхідний жінкам з безпліддям, викиднями, передчасними пологами в анамнезі, з підвищеним рівнем антитіл до пероксидази ЩЗ. Зниження функції ЩЗ під час вагітності може стати причиною невиношування, а терапія левотироксином дає можливість уникнути таких наслідків. Серед вагітних рекомендовано також проводити корекцію субклінічного гіпотиреозу, в тому числі за наявності антитіл до тиреопероксидази та при рівні ТТГ від 2,5 до 4,0 мкМО/мл. Задля профілактики призначають препарати калію йодиду у дозі 150-200 мкг щоденно протягом усього періоду вагітності та лактації.

Дуже часто на тлі гіпотиреозу проявляються зміни з боку шкіри та її придатків. Пацієнти скаржаться на сухість, потовщення шкіри, зміну її кольору («восковий», «жовтяничний»), ламкість та випадіння волосся, стоншення і ламкість нігтів. Знижується секреція сальних і потових залоз, що зумовлює надмірну сухість, а випадіння волосся спостерігають не лише на волосистій частині голови, а й на обличчі, зокрема латеральної третини брів і вій. Внаслідок порушення обміну глікозаміног-

мальною функцією ЩЗ відчуття паніки та меншим ефектом від лікування антидепресантами. Серед інших, когнітивні розлади в осіб з гіпотиреозом проявляються порушенням концентрації уваги та здатності до запам'ятовування, зниженням темпу розумової діяльності, труднощами при виконанні нескладних арифметичних завдань і розумінні запитань, неможливістю виконання повсякденних справ. При неврологічному обстеженні зауважують розвиток периферичних полінейропатій, зниження сухожилкових рефлексів, порушення координації рухів, болючість у паравертебральних точках при пальпації, зниження гостроти зору. Неврологічні та психіатричні порушення при гіпотиреозі мають зворотній характер та усуваються призначенням замісної гормонотерапії.

При підозрі на гіпотиреоз завжди варто визначати рівень ТТГ. Його підвищення потребує призначення левотироксину як за явного, так і субклінічного гіпотиреозу. Хворим молодого віку призначають стандартне дозування 2,2-2,5 мкг/кг/добу (початкова доза 50-100 мкг/добу), середнього віку – 1,5-2 мкг/кг/добу (початкова доза 25-

ЯНА ЧАЙКА: «ЧИМ БІЛЬШЕ ДОБРИХ СПРАВ ЗРОБИМО, ТИМ БІЛЬШИЙ «ПЛЮСИК» НАМ ЗАРАХУЄТЬСЯ ДЕСЬ ВИЩЕ»

За підсумками конкурсу «Студент року 2023 ТНМУ» студентка 6 курсу медичного факультету Яна Чайка виборола перемогу в номінації «За вагомі досягнення в розвитку культури». Яна переконана, що все, що робимо, але лише зі щирим серцем і натхненно, ніколи не минає даремно, це завжди помічають і цінують.

– Яно, що особисто для вас означає перемога в конкурсі «Студент 2023 року ТНМУ»?

– Для мене ця перемога означає, що будь-які наші дії в цьому світі не залишаються непоміченими. Чим більше добрих справ зробимо за наше коротке життя, тим більший «плюсик», так би мовити, нам зарахується десь вище. Такі нагороди лише доводять, що ми на правильному шляху, і потрібно продовжувати рухатися в тому ж дусі.

– Коли ви вперше почали долучатися до культурно-просвітницьких і патріотично-культурних проєктів?

– Уперше про проєкти культурно-просвітницького та патріотично-культурного характеру дізналася від своєї однокурсниці (зараз однієї з найближчих подруг) Андріани Бучко ще на третьому курсі навчання. Вона запросила мене на один такий захід, розповіла, як усе відбувається, як студенти готують матеріали, цікавляться культурною спадщиною та пізнають її. Побувавши на кількох таких заходах, мені захотілося й самій стати частиною цієї команди. Наша команда під керівництвом Леоніда Кравчука в складі ГО «Інститут досліджень національної спадщини» відроджує національно-патріотичний дух, досліджує історію визвольних змагань українського народу, здійснює краєзнавчі розвідки, що, на мій погляд, саме зараз є актуальним, як ніколи, напевно.

– Які саме заходи вдалося організувати торік? Можливо, якийсь з них для вас є найбільш особливим?

– Торік мені вдалося докластися до організації та проведення таких заходів, як: вшанування 300-річчя з дня народження Григорія Сковороди; відкриття меморіальної таблиці українському вченому Володимирові Здоровезі; патріотичне виховання дітей у військово-патріотичному таборі «Подільсько-Волинська Січ»; презентація посібника «Історія України»; проведення добродійного концерту у стінах Тернопільської обласної філармонії; зустріч та проведення добродійного кон-

церту з волонтерами з Нідерландів в місті Бережани; турнір пам'яті Героя Тараса Бучка з мініфутболу 6х6 серед гравців 35+. Детальніше розповім саме про футбольний турнір, адже він став для мене особливим. Провели його, щоб вшанувати пам'ять батька моєї близької подруги Андріани, Героя Тараса Бучка, який загинув 20 вересня 2022 року під час виконання бойового завдання в районі села Червона Долина на Миколаївщині. Водночас під час проведення цього заходу запланували збір коштів на квадрокоптер для 66-го батальйону 103-ї бригади ТрО. Для мене було досить хвилюючим запропонувати таку ідею своїй подрузі, адже про втрату найріднішої людини завжди важко згадувати, і мені не хотілося зайвий раз робити їй боляче. Проте відповідь подруги була позитивна, тож ми відразу взялися до роботи.

– Що в організації турніру було для вас найскладнішим?

– Відстань. Турнір відбувався в Новоояворівську на Львівщині, рідному місті Тараса Бучка, а я – тернопільянка. Втім, Андріана підказала, до кого я можу звернутися, щоб зібрати команду, узгодити час і місце проведення, нагородження, а найголовніше – для кого організувати добродійний збір. Зібрати гравців, а також команди, в яких упродовж свого життя Тарас грав у футбол, допоміг керівник аматорського футболу Новоояворівська Богдан Боднарчук. Усього зібралось шість команд: «Патріот», «Пропет», «Янтар», «Шкло-ветерани», «Балмікс» та «Феміда». Відділ культури, молоді та спорту Новоояворівської міської ради забезпечив медалі та кубки для нагородження. Для добродійного збору я звернулася у добродійний фонд «Місто добрих людей», що діє в Новоояворівську, й запитала, потреби якої бригади зараз актуальні. Таким чином нам вдалося зібрати та передати 21800 гривень. Хорошим завершенням турніру було підписання прапора командами, який передали разом з коштами 103-ій бригаді ТрО, та вручення командою переможців кубка родині Героя. Такий захід плануємо проводити щорічно, адже нашим обов'язком є вшанування пам'яті Тараса Бучка саме футбольним турніром.

– До якої позанавчальної діяльності ще доєднуєтесь?

– Пригадую, в рамках волонтерської акції, до якої я долучи-

лася вперше 2020 року, ми передавали одяг людям у потребі. Запросила мене приєднатися, до слова, також Андріана. Відтоді, крім культурно-просвітницької діяльності, також беру активну участь у загальноуніверситетській волонтерській організації «Misericordia» під наставництвом Тараса Кадобного. Разом з ним та іншими учасниками цієї структури ми вже не один рік допомагаємо як військовим, відповідаючи на їхні запити, так і діткам у сиротинці на вул. Стрімкій, долучаємося до акцій благодійного фонду «Карітас», організовуємо пізнавальні лекції у школах Тернополя тощо.

Ще з першого курсу навчання в ТНМУ я є також учасницею

університетського хору, який щороку тішить слухачів своїми колядками на Різдво та іншими виступами. Скажімо, нещодавно у нас був концерт до річниці з нагоди дня народження видатного українського композитора та виконавця Володимира Івасюка.

– Зізнайтеся, як ви все це встигаєте? Крім того, ще й успішно навчаєтесь, так?

– Намагаюся (усміхається). Зізнаюся чесно, інколи хочеться година, щоб у добі була додаткова година, а в тижні – щонайменше – додатковий день, аби можна було встигати ще більше. Та, гадаю, головним правилом для цього слугує самодисципліна й детально розпланований день. Лише в такому разі можна раціонально розподілити власні внутрішні ресурси та видати найкращий результат. Якщо не мати плану – то справді можна нічого не встигнути.

– Назвіть три слова, що найкраще характеризують вас.

– Гадаю, це будуть відповідальність, перфекціонізм та емпатія. Якщо я пообіцяла щось зробити, отже, зроблю це будь-якою ціною. Для мене також важливо, коли я взялася за щось, то зробити це якнайкраще, тому дотримуюся правила «Зробити або добре, або взагалі не братися за це». Вважаю себе емпатичною, адже завжди співпереживаю людям, намагаюся допомогти знайти розв'язання їхньої проблеми та не залишити з бідною сам на сам.

– Як вважаєте, цих якостей достатньо, щоб бути доброю лікаркою? Що ще потрібно?

– Щоб бути доброю лікаркою, також обов'язково ще потрібен внутрішній стержень. Навіть для того, щоб, вступивши в медичний виш, успішно закінчити його. Тобто поставити мету та вміти досягти її. А ще, з одного боку, маючи емпатію до пацієнтів, з іншого – зберігати при цьому холодний розум.

– Хто надихнув вас на професію лікаря? В якій сім'ї ви формувалися?

– Я виростила у звичайнісінькій сім'ї. Мама Жанна – пекарка, тато Андрій – інженер. Моє дитинство було дуже щасливим і безтурботним, що, на жаль, зараз забрали у сучасних дітей. Гадаю, саме хороше виховання та приклад батьків зробили з мене ту, якою я є. Медиків у нашій

родині не було. Найближчий медик з мого оточення – моя хрещена мама Юлія, лікарка загальної практики. Вона завжди мені дуже імпонувала як людина, тож, можливо, я й надихнулася її прикладом.

– Коли остаточно вирішили, що медицина – це ваше? І чому обрали ТНМУ?

– Серйозно про медицину почала замислюватися ще у 8-9 класі, коли моя вчителька з біології Тетяна Федорівна Беднарчук прищепила мені любов до свого предмета. Пригадую, як після обласної олімпіади у восьмому класі я подумала: «Раптом мені сподобається біологія людини в 9 класі й я піду цією стежкою?». Так і трапилось: в 10 класі я остаточно збагнула, що більше в жодній галузі себе не уявляю. ТНМУ обрала не вагаючись, адже Тернопіль – моє рідне місто, й

у такий відповідальний момент у житті хотілося залишатися там, де все знайоме та поруч близькі люди.

– Чи обрали вже спеціальність?

– Над спеціальністю ще роздумую, адже хочеться максимально виважено обрати напрям, в якому надалі працюватиму більшу частину свого життя. Можу сказати точно, що не буду онкологом і хірургом.

– Маючи багатий студентський досвід, що порадили б нинішнім і майбутнім першокурсникам?

– Найголовніше – не боятися та йти до своєї мети. Не дивитися на когось та не жити їхнім розумом, адже це ваше життя й лише ви знаєте, як буде найкраще саме для вас. А ще поглинути якнайбільшу кількість інформації в перші три роки навчання, бо це найголовніша база, без якої клінічні предмети на 4-6 курсах будуть у кілька разів складнішими для розуміння та вивчення.

– Чи змінила вас війна та як?

– Так, безумовно, змінила. Війна показала мені, що найцінніше, що в нас є, – це наше життя та життя наших близьких. Жодні гроші, жодна кар'єра не замінить рідних людей. Тому передусім я переглянула власні пріоритети у житті, профільтувала оточення та ще більше сформувалася як особистість.

– Де черпаєте сили у складні моменти?

– Оскільки моя найбільша цінність – мої близькі, то вони й є моєю силою: моя кохана людина, батьки, друзі. Вони завжди знаходять потрібні слова, щоб підтримати мене та не дати власти духом. У такі моменти я розумію, що не одна, та мені стає набагато легше пережити складні епізоди в житті.

– Ким себе бачите у майбутньому?

– У майбутньому я бачу себе щасливою, реалізованою дружиною, мамою, донькою, подругою та лікаркою, яка допомогла не одній людині насамперед не загубити своє здоров'я.

– Про що мрієте?

– Моя найголовніша мрія, як і в кожного свідомого українця зараз, – жити на своїй землі, розмовляти своєю мовою та не боятися, що ось-ось на голову щось прилетить.

– За що найбільше вдячні нашому університету?

– Найбільше вдячна ТНМУ за людей, яких зустріла в цих стінах, за безцінний досвід і школу життя, що отримала тут за ці шість років. І звісно, за ґрунтовні знання, що залишаються зі мною назавжди.

**Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА
Світлина
Миколи ВАСИЛЕЧКА**

Понад двадцять років минуло з того дня, коли доцентка кафедри медичної біології Ірина Привроцька вперше переступила поріг нашого університету. В її житті тісно переплелися медицина, біологія та педагогіка, а згодом додалася ще й наукова царина, в якій вона досягла власних вершин.

«У МЕНЕ БУВ ВЗІРЕЦЬ Й Я МАЛА НА КОГО РІВНЯТИСЯ»

– Пані Ірино, крім роботи зі студентами та наукових досліджень, на вас покладені обов'язки ще й завучки кафедри. Чи важка ця «керівна» ноша?

– Завуча я б швидше назвала не керівником, бо керує кафедрою завідувач, а координатором чи модератором, бо це та людина, яка забезпечує координацію студентства, викладацького складу з адміністрацією вишу. Принаймні так собі я цю посаду уявляю. Звісно, певні засади адміністрування тут присутні й людський чинник теж ніхто не відмінює, але в мене є власне правило: стався до людей так, як би ти хотіла, щоб ставилися до тебе.

– Чудовий життєвий принцип, і не лише для завучки...

– Звичайно. У спілкуванні з колегами-викладачами, студентами намагаюся бути якомога толерантнішою та виваженою,

Ірина БУТРИН (ПРИВРОЦЬКА) (1984 р.)

бо ж, зрозуміло, що в кожного свої емоції, рівень психологічної рівноваги, хтось переживає у собі, а хтось спалахує, мов сірник, тому потрібно бути до всього готовою. По житті я прихильниця справедливих засад і, певна річ, в цій адміністративній роботі. Щоправда, коли йдеться про вирішення таких «болісних» питань, як розподіл навантаження між викладачами, то тут найкраще спрацює метод колегіальності та принцип справедливості. Ми збираємося всім колективом і у відвертій розмові озвучуємо думку кожного члена команди, а після обговорення приймаємо те чи інше рішення. Адаже завуч не може бути дистанційований від колективу, бо він є його частиною. Колектив – це жива динамічна структура, яка має видати у підсумку найкращий результат.

– Результатом, як я розумію, є знання студентів?

– Не так знання, хоча й вони також дуже важливі, як можливість розвинути в них розмаїті вміння та навички. Це те, що знадобиться впродовж усіх років навчання й у майбутньому професійному житті. До нас на кафедру приходять першокурсники, тому маємо, крім фундаментальних знань, навчити їх

вмінню «виловлювати» серед широкого інформаційного потоку саме те, що потрібне, здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Скажімо, коли йдеться про будь-яке захворювання, то воно, як правило, розпочинається зі змін у клітині. Ось тоді вже виникають запитання – а в якій частині клітини, а як відбуваються зміни, а в що вони трансформуються? І таких питань можна поставити безліч, чим більше їх у студента виникає, то тим краще він заглиблюється в розуміння та сутність цих процесів. Іноді студенти ставлять такі гоголоволомки, про які я б ніколи не здогадалася. Це і є найпрогресивніша риса студентства: знайти те, чого не видно на поверхні та самостійно дійти істини.

– Дехто ще називає це «генном допитливості», якою має володіти кожен науковець. Хто допоміг вам розвинути у собі цю здатність?

– Трапилось так, що в моєму студентському житті поєдналися два суміжних напрями – біологія та медицина. Все розпочалося зі шкільних років, коли мені тато передплатив журнал «Юний натураліст», який дуже вирізнявся тоді серед сірої маси друкованих видань – у кольорі, з цікавими ілюстраціями, найновішими дослідженнями. Так я захопилася природничими науками. У школі відвідувала гуртки з біології, природознавства. Але згодом мене зацікавила медицина. Порадившись з батьками, серед інших навчальних закладів я вирішила обрати Кременецьке медичне училище. Очевидно, то доля так скерувала, бо там зустріла дуже багато хороших викладачів, які заклали базові знання з медицини. Навіть зараз, коли я приїжджаю у Кременець – місто моєї юності, то ще на в'їзді серце починає битися частіше, там навіть аура особлива, чудова природа, ботанічний сад, вікові дерева, унікаль-

Ірина ПРИВРОЦЬКА (друга праворуч) з однокурсниками (1999 р.)

Доцентка Ірина ПРИВРОЦЬКА:

на архітектура. Кураторкою для нашої групи призначили особливу викладачку, а нині доцентку нашого університету, письменницю Лесю Іванівну Романчук, яка відіграла велику роль наставника в моєму студентському та особистому житті. Одного разу, коли вона організувала черговий творчий вечір, мене поставили в пару з моїм майбутнім чоловіком у танцювальному номері, з того часу ми «танцюємо» разом вже 28 років, як я жартую. Щодо університетських років, а я навчалася на природничому факультеті ТНПУ, то там була велика плеяда талановитих, залюблених у свою справу викладачів. Серед тих, ким я особливо захоплювалася, – легенда нашого факультету, професор і колишній декан Микола Миколайович Барна. Особливо притягувало його вміння пояснювати складні речі простими словами, тобто дохідливо для сприйняття, що дуже важливо для майбутнього педагога. Отож у мене був взірець і я мала на кого рівнятися. Хорошого викладача можна визнати по тому, чи вміє він донести до студента «важку» інформацію, в цьому, власне, й полягає педагогічний талант. У Миколи Миколайовича це виходило просто блискуче.

Доцентка Любов Степанівна Похила в нас викладала мето-

дику навчання біології, а привабила вона мене своєю спокійною вдачею, мені подобалася її м'яка жіноча енергія. Пригадую, як ми вивчали методичні підходи викладання предмета для дітей різного віку. Вона дуже коректно й делікатно пояснювала матеріал, вибудований на реальних життєвих ситуаціях, а це було дуже цікаво й не нудно.

Заняття з біохімії в Оксани Богданівни Столяр також завжди збереглися в пам'яті, бо цю важку науку вона так легко нам репрезентувала. Мала вміння пояснити, доступно розтлумачити. Згодом склалося так, що я в неї ж кандидатський іспит складала, і кандидатську дисертацію саме з біохімії захистила. Наразі не полишаю відстежувати науковий шлях своєї колишньої наставниці, бо вона не припиняє творчий пошук, розвиває сучасні прогресивні напрями цієї науки.

Узагалі вважаю, що вміння викладача зацікавити, залюбити у свій предмет є найголовні-

ками допомагав. Якщо щось не вдавалося, скажімо, задача з математики, то він завжди пояснював, як самій упоратися: «Не квапся, подумай, ти зможеш. Якщо зрозумієш логіку задачі, то сама знайдеш вирішення й надовго запам'ятаєш». І це правда, бо те, що прийшло до нас дуже легко, й минає дуже швидко, а чого досягли власними зусиллями, з нами назавжди.

– Якою була ваша мама?

– Мама – Ганна Іванівна була берегинєю роду, навчала мене всіх жіночих премудростей – як стіл сервірувати, щось смачненьке приготувати чи спекти, всі ці вміння від неї, вміла дарувати родинне тепло, відчуття сімейного затишку. Одинадцять років тому вона відійшла за вічну межу й для мене це була велика втрата, яку я важко пережила. Моя мама була дуже світлою людиною, яка об'єднувала та згуртовувала всю родину. Для мене вона стала і подругою, і дбайливою мамою, в якій можна було запитати будь-якої поради. Якщо щось трапилось, то куди найперше побіжиш, звісно, до мами. Цікаво, що жодного разу вона не змусила мене прийняти її рішення, лише ске-

Ірина БУТРИН (ПРИВРОЦЬКА) з батьками та братом (1986 р.)

шим. Так склалося, що доля подарувала мені чудових викладачів і дві цікавих галузі – медицину та біологію, які тепер завжди поруч у моєму житті.

«БАТЬКИ НАВЧИЛИ НАЙГОЛОВНІШОЇ НАУКИ – ЖИТТЯ»

– Як виховували вас батьки?

– Вони сформували мене як особистість, заклали моральні та життєві засади та навчили найголовнішої науки – життя. Саме батьки є першими нашими вчителями. Мої батьки – інженери, працювали на Тернопільському комбайновому заводі. Тато – Богдан Мирославович очолював конструкторське бюро, де розробляли креслення для сільськогосподарської техніки, в нього на ті часи було чимало раціоналізаторських розробок, патентів на винаходи. Отож часу вільного мав обмаль, але з уро-

ривувала, радила, але свої проблеми розв'язувати доводилося самій. І це, напевно, найцінніше, бо так виховується відповідальність. Мама навчала, як бути відповідальною за власні слова, вчинки. Кажуть, що слово – не горобець, випустиш – не спіймаєш, тому вчила мене контролювати свої емоції, обдумати перш ніж висловлювати власну думку. Вона працювала в молодому колективі, може й тому в душі була такою молодою та співзвучною зі мною, ніколи ні до чого не змушувала, поради були коректними, а про авторитарність чи примус й мови не могло бути. Ми з братом відчували материнську любов сповна, тому й я намагаюся бути доброю матір'ю для своїх дітей.

– Коли вам запропонували роботу в нашому університеті, що порадила мама?

– Пропозиція, певна річ, зацікавила, але були великі сумніви, вагалася, бо мала прийняти доленосне для себе рішення.

«УМІННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАЦІКАВИТИ, ЗАЛЮБИТИ У СВІЙ ПРЕДМЕТ Є НАЙГОЛОВНІШИМ»

Я розуміла, що праця в університеті надто відповідальна, бо це і робота зі студентами, і наукова діяльність. Зате в мамі не було жодних сумнівів, як сьогодні пам'ятаю її слова: «Іринко, ти ж гарно навчалася, відповідальна й у тебе все вийде, ти навіть сама не знаєш, які в тебе резерви». І справді, ми самі не знаємо на що здатні, доки не спробуємо.

В університет я потрапила через знання англійської мови. 2003 року ТНМУ розпочав активно приймати на навчання іноземних студентів і, зрозуміло, потребував викладачів зі знанням англійської мови. Пригадую, як колишня завідувачка кафедри медичної біології, професорка Лідія Теодорівна Котляренко познайомила мене з професором Іваном Олександровичем Ситником, який провів зі мною співбесіду, і йому, очевидно, сподобалася моя англійська. Так з легкої руки цих

Ірина ПРИВРОЦЬКА (друга праворуч) з колегами (2023 р.)

І коли зараз за ці знання та мотивацію до навчання дякують нинішні шестикурсники, то, виходить, мені це вдалося.

– Як відбулося ваше становлення в науці, чого вдалося досягти?

– Мені пощастило зустріти на своєму шляху надзвичайно чудову людину, яка стала моєю науковою мамою, – Тамару Муратівну Кучмеровську. Вона навчила мене науковому пошуку, вмінню оцінювати, аналізувати та узагальнювати отримані результати досліджень і порівнювати з відомими фактами. Пригадую, як після захисту моєї кандидатської дисертації вона промовила: «Пишаюся вами, Ірино Богданівно». Для мене це були найсолідніші слова, бо я вклала в цю роботу стільки праці, зусиль, які належно оцінила моя

Вчителька. Щодо нинішньої моєї наукової занятості, то поєдную два наукові напрямки: біохімічний та паразитологічний. Продовжую співпрацю зі своїм науковим керівником Тамарою Муратівною Кучмеровською, вивчаючи особливості метаболізму за умов розвитку захворювань підшлункової залози, зокрема панкреатиту та цукрового діабету. Разом з колегами кафедри розвиваємо паразитологічний напрямок, бо паразитологічні хвороби наразі за поширенням поступаються лише гострим респіраторним захворюванням. У сучасному динамічному світі спостерігаємо велику міграцію населення, тому з'являються певні збудники захворювань, які до цього в нашому регіоні не зустрічалися. Ця проблема є особливо важливою й у часи війни як для військових, так і цивільних. На нашій кафедрі проводили активні дослідження з біології, екології та заходів обмеження чисельності іксодових кліщів в урбоценозах та агроценозах західного регіону України, до якої я теж була причетна.

– Яку професійну перемогу вважаєте найвагомішою?

– У моєму науковому доробку нині понад 20 статей, серед яких є ті, що ввійшли до наукометричної бази Scopus і Web of Science. Моя викладацька робота теж гідно оцінюється студентами в щорічних рейтингах, адже згідно з анкетуванням я входила до «п'ятірки» найкращих лекторів або викладачів, що проводять практичні заняття. Пишлюся тим, що в доволі зрілому віці склала іспит на володіння англійською мовою рівня B2.

«ДІМ – ЦЕ ТЕ МІСЦЕ, ДЕ ЗАВЖДИ ПАНУЄ ЛЮБОВ»

– Як відпочиваєте від такого насиченого ритму життя?

– Кожен, хто працює з людьми та має тісні емоційні контакти, потребує відновлення життєвих сил. У мене ці процеси в різні відрізки життя відбувалися по-різному. Колись дуже полюбляла вишиття, могла годинами просиджувати за полотном, для мене це була своєрідна медитація. До повномасштабного вторгнення москвитів в Україну дуже любила подорожі, обожнюю архітектуру нових місць, незвичайні мандрівки, фотографую флору та фауну, бо ж біологія, як розумієте, завжди поруч. Дуже цікаво живо зустріти рослинку, яку раніше бачила чи вивчала хіба за малюнком. Зараз свої природничі пристрасті втамовую на

присадибній ділянці в батька, де пробую вирощувати квіти, екзотичні рослини. Робота з рослинами «заземлює» та насичує життєдайною енергією, дає можливість відновити життєвий ресурс, от шкода лише, що часу мало.

– Яку пору року любите найбільше?

– Весну. Від ранньої пори – коли земля пробуджується від зимового сну та тишить нас своїми пахощами, й до пізньої – коли вже цвітуть тюльпани, пишним квітом вкриваються сади й усе навколо буяє. Це пора надії, сподівань, мрій. У такий час ми всі сподіваємося, що добро обов'язково переможе зло й таки настане те «краще».

– Є власні рецепти чи ритуали наповнення енергією?

– Читання творів сучасних письменників для мене це завжди нова енергія, точніше, обмін енергіями та можливість

– Що для вас є точкою опори в нинішні такі нелегкі часи?

– Сім'я. Чоловік – Віталій Миколайович, донька Анастасія, син Вадим, невістка Ольга й батько – найрідніші люди в моєму житті. Дім для мене – це те місце, де завжди панує любов, увага, спокій, взаєморозуміння, саме те, що потрібно людині, аби відчувати себе захищеною, відпочити душею, зняти нервову напругу, якщо є. Ми з чоловіком знайомі ще зі студентських років. Я була першокурсницею, а він студентом третього курсу. Наш шлюб є раннім, бо одружилися зразу після завершення навчання, але він триває вже 28 років. Ми разом пройшли всі труднощі, які посилала нам доля, кожен обрав свій професійний шлях, але теплі стосунки взаємодопомоги, підтримки, розуміння не згасли. Наразі чоловік поєднує хірургію та обов'язки медичного директора Тернопільської комунальної

Ірина ПРИВРОЦЬКА із сім'єю (2016 р.)

двох людей я потрапила до університету.

«ДУЖЕ ХОТИЛА, АБИ МОЇ ЛЕКЦІЇ БУЛИ ЦІКАВИМИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ»

– Важко було адаптуватися?

– Я одразу відчувала, що ця робота мені до душі, змогла поєднати те, що, власне, й прагну опанувати – медицину та біологію. Певний час працювала у секторі навчального відділу й одним з моїх обов'язків був облік навчального навантаження викладачів усього університету. Цей досвід мені тепер у великій нагоді. Звісно, доводилося здобувати й нові знання, вчитися лекторському мистецтву, вмінню цікаво подавати навчальний матеріал. Дуже багато цінного почерпнула у своєї наставниці Лідії Теодорівни Котляренко, яку студенти слухали затамувавши подих. Дуже хотіла, аби мої лекції стали теж цікавими для студентів, такими, що здатні мотивувати, розбудити інтерес до цієї науки.

Ірина ПРИВРОЦЬКА зі студентами кураторської групи (2016 р.)

абстрагуватися від звичного середовища. Ти дізнаєшся щось нове, наповнюєшся новими емоціями, переживаєш, подорожуєш і з головою поринаєш у захопливий та незвіданий світ сюжетного простору. Люблю театр, його утаємничену атмосферу, гру улюблених акторів, сучасні постановки талановитих режисерів.

– Чоловік теж розділяє вашу пристрасть до театру?

– Так. Ми разом відвідуємо не лише театр, але й інші мистецькі заходи.

міської лікарні №2. Зараз у нього з'явилося більше адміністративної роботи й він жартує, що вже вийшов на мій рівень, маючи на увазі що «паперова» робота й його не оминувала.

– Діти також обрали медицину?

– Син отримав освіту юриста, але мешкає за кордоном, де розвиває власну справу. А от донька пішла нашою з чоловіком стежкою. Не знаю, чи буде вона, як батько, хірургом, бо поки що навчається на першому курсі нашого університету. Але каже, що не помилилася у виборі професії. Гадаю, час покаже.

– Що може подарувати вам емоцію?

– Та будь-що. Головне, щоб вона була приємною. Дуже люблю сюрпризи, подарунки, яких не очікуєш, зустрічі, яких не плануєш, книги, про які й не здогадуєшся.

– Про що мрієте?

– Про Перемогу, щоб настав мир в Україні й не гинули наші хлопці та дівчата на цій жорстокій війні, і щоб мої діти були гідними людьми.

Лариса ЛУКАЩУК

Ірина ПРИВРОЦЬКА зі студентами під час роботи в навчально-біологічному музеї ім. І.Я. Яременка кафедри медичної біології (2017 р.)

ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ, ГРОМАДСЬКИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ

**«Нетерпляче вижидаю
щасливої хвилини, коли всі
наші наукові працівники,
розпорошені по світі, змо-
жуть разом стати до
спільної наукової праці на
рідній землі для слави і
добра української і світо-
вої науки». 3 такими сло-
вами 2 червня 1927 року
звернувся Іван Якович Гор-
бачевський до учасників
з'їзду природників і лікарів
у Львові, визначивши тим
самим найважливішу ідею,
що живила його впродовж
усього життя.**

Іван Горбачевський належить до числа тих українців, яким судилося народитися в лиху годину українського бездержав'я, а тому вони змушені були шукати кращої долі в чужих світах, працюючи на благо інших держав і народів. Із подарованих йому Богом 88 років життя майже 70 Іван Якович прожив за межами рідної землі, та ніколи не поривав зв'язку з Україною й постійно підкреслював своє українське походження.

Він, син провінційного галицького греко-католицького священика, став доктором медичних наук, професором, обирався деканом медичного факультету та ректором Карлового університету в Празі, був членом Санітарної ради Чеського Королівства, Найвищої ради здоров'я Австро-Угорщини у Відні, першим міністром народного здоров'я Австро-Угорщини, ректором Українського вільного університету, дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка, дійсним членом Академії наук Української РСР, номінантом на Нобелівську премію. Перелік титулів можна продовжувати, та при цьому Іван Горбачевський ніколи не забував про те, що він українець й до останнього подиху залишався щирим патріотом України.

Іван Якович Горбачевський народився 15 травня 1854 року у селі Зарубинці Збаразького повіту, що на Тернопільщині, в родині священика Якова Горбачевського. Батьки виховували свого первістка, вмівло поєднуючи ідеї християнської виховної системи з традиціями народної педагогіки.

Закінчивши початкову чотирікласову школу для хлопців з обов'язковою австрійською шкільною програмою в Збаражжі, Іван Горбачевський продовжив навчання в класичній гімназії м. Тернополя (1864-1872 рр.). Гімназійний період дуже важливий у біографії майбутнього вченого: тут він не лише здобув ґрунтовні знання з гуманітарних та природничих дисциплін, але сформувався як соціально активна та національно свідомо особистість. У

січні 1864 року Михайло Чачковський та Іван Пулюй у Тернопільській класичній гімназії організували «Громаду» – таємне учнівсько-студентське товариство. Його активними членами були Іван Горбачевський, Олександр та Володимир Барвінські, Михайло Борисевич, Євген Олесницький, Андрій Січинський.

Роботу товариства проводили у суворій конспірації. Організували суботні, недільні та святкові зібрання, готували тематичні реферати, декламували твори українських письменників. Учасниками товариства була сформована власна бібліотека, що складалася з творів українських авторів та періодичних видань, яка передавалася наступним поколінням гімназистів. У 1871-1927 рр. Іван Горбачевський очолював «Громаду». Саме він займався передплатою українського часопису «Правда» та поширював його серед однокласників.

Займаючись громадською діяльністю, Горбачевський водночас вчився старанно та наполегливо, досконалим опановуючи основи математично-природничих наук і філософію, й 1872 року успішно закінчив гімназійний курс. Усупереч сподіванням рідних і традиціям священицьких сімей він відмовився від подальших теологічних студій та рішуче визначив для себе інший шлях – медицину. Для подальшого навчання Горбачевський обрав лікарський факультет Віденського університету.

Вступивши до університету в жовтні 1873 року, він з таким запалом поринув у науку, поєднавши ретельні студії з фундаментальним дослідницьким напрямом, що привертала увагу знаменитих професорів. «Як молодий студент другого року медицини я живо заінтересувався першими основними науками медичного студія: фізіологією, а далі лікарською хемією. Тодішній знаменитий фізіолог медичного факультету Брюкке прийняв мене до свого інституту, де я міг працювати і звідти вийшла моя перша наукова праця (1875 року)», – пригадував згодом відомий науковець. Стаття «Про вестибулярний нерв» («Ueber den Nervus vestibuli») підсумовувала результати самостійно проведеного досліджень і була опублікована в збірнику праць Цісарської академії у Відні. Молодий дослідник був відзначений керівництвом університету та став членом німецького наукового товариства.

Горді з успіхів свого земляка, українські студенти запропонували йому очолити товариство «Січ». Суттєві зміни в діяльності товариства після обрання його

головою Горбачевського одразу спостеріг Іван Франко: «... У лоні самої «Січі» почали вироблятися люди, що не їли даром університетського хліба, віддалися науці серйозно, не для посади та кар'єри, такі люди, як Ів. Пулюй, Ів. Горбачевський та інші. Вони творили зразу тиху опозицію проти шумного кнайпового життя «Січі» і проти рутинщини».

Цього ж року професор Ернст Людвіг запросив Горбачевського на роботу в інститут лікарської хімії Віденського університету. Там молодий учений працював спочатку демонстратором, а потім – асистентом. Наприкінці 1877 року Горбачевський закінчив медичні студії, захистив дисертацію і добув ступінь доктора всіх лікарських наук. Це дало змогу йому цілком

Професор Іван Горбачевський

присвятити себе викладацькій роботі та розпочати низку лабораторних досліджень, що, врешті-решт, завершилися відкриттям світового значення.

У листопаді 1882 року в збірнику Віденської академії наук була опублікована основна й найважливіша праця Івана Горбачевського «Синтез сечової кислоти» («Synthese der Harnsaure»). Ретельні біографи дуже часто наголошують, що наукове повідомлення вченого налічувало лише 40 рядків і починалося словами: «Мені вдалося добути штучно сечову кислоту таким чином: чистий глікокол (добутий з гіпурової кислоти) був подрібнений у дрібний порошок, змішаний з 10-кратною кількістю чистої добутої з ціанокислого амонію сечовини і швидко нагрітої в колбі на металічній бані до 200-230 °С аж поки спочатку безколірна і зовсім світла рідина забарвилася в коричнювато-жовтий колір і стала каламутною ...», а закінчувалося фразою: «Я залишаю за собою право на продовження досліджень, про які велась мова». У науковому світі це був найбільший успіх у галузі органічного синтезу ще з часів Фрідріха Велера, який 1828 року здійснив перший синтез

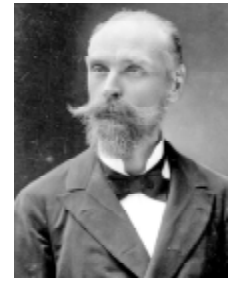
органічної речовини з неорганічної й тим самим завдав удару віталістичному вченню про т. зв. життєву силу.

Синтезувати сечову кислоту намагалися такі видатні хіміки, як Лібіг, Валер, Ваєр, Ненцький, Фішер і Піннер, проте вдалося це зробити саме українському вченому Іванові Горбачевському на 28 році свого життя. Старенький професор Брюкке, щиро радіючи успіху свого учня, прийшов привітати його особисто. Ціла низка наукових часописів (у тому числі й «Львівський аптекарський часопис») майже одразу передрукували публікацію про нове відкриття в галузі хімії.

Завдяки цьому відкриттю 1883 року Карловий університет у Празі, який Карл IV заснував ще 1348 року, запросив Івана Горбачевського на посаду професора медичного факультету, також науковцю було запропоновано організувати та очолити кафедру лікарської хімії. Він переїхав до Праги й 1883 року був обраний на посаду надзвичайного професора, а через рік (1884 р.) звичайного професора лікарської хімії з одночасним викладанням фармакології. Тут Горбачевський, по суті, став основоположником нової галузі науки й розвинув її так, що виникла необхідність організації нового інституту, який завдяки створенням ученого було відкрито в Празі на вул. Катаринській, 32. Кафедра лікарської хімії розміщена в цьому приміщенні й нині, а в деканаті на почесному місці висить портрет нашого славетного крайанина.

Активну організаційно-адміністративну діяльність Горбачевському доводилося поєднувати з інтенсивною навчально-методичною роботою. Крім занять з хімії, він читав лекції з фармакології, токсикології, фізіології та дієтики й водночас продовжував дослідження в галузі синтезу сечової кислоти, вивчав шляхи її утворення в організмах людини та ссавців. Серія проведених експериментів завершилася низкою публікацій у наукових часописах й підсумковою доповіддю «Про теорію утворення сечової кислоти» (Вісбаден, 1891 р.). Подальші дослідження в цьому напрямку дали підстави вченому стверджувати, що утворення сечової кислоти та її вміст суттєво залежить від клінічного стану людини, факторів живлення тощо.

У цей період праця Івана Горбачевського була багатогранною й головне – результативною та послідовною в багатьох площинах. Його кар'єра стрімко розвивалася, його особисті якості як викладача, наставника та наукового керівника забезпечили вченому високий та незаперечний авторитет, тому Івана Яковича чотири рази обирали деканом медичного факультету (1889-1890, 1894-1895,

ДО 170-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО

1904-1905, 1911-1912 рр.), а 1902-1903 рр. – ректором Карлового університету.

За визначні заслуги проф. Івана Горбачевського обрали до найвищих рад і комісій Австро-Угорської імперії. Він був членом Санітарної ради Чеського Королівства (1889 р.) і членом Найвищої ради здоров'я Австро-Угорщини у Відні. Науково-практична діяльність ученого відзначена однією з найвищих державних нагород – орденом Залізної Корони III ступеня (1898 р.).

1900-й рік був особливо важливим для Івана Горбачевського як науковця. 2-3 серпня він очолив українську делегацію на Міжнародному лікарському конгресі в Парижі, де був обраний віцепрезидентом та президентом наукової секції. Так українська наука на світовому рівні утверджувала свої позиції – навіть в умовах бездержавності. Цього ж року Горбачевський очолив біологічну секцію на III з'їзді чеських природодослідників і лікарів та виступив з доповіддю «Про утворення жиру в тваринному організмі», яка разом з новим дослідженням питання барвника крові в царині судово-лікарської медицини була опублікована в матеріалах конгресу.

Суспільно-соціальну діяльність Іван Горбачевський успішно поєднував з науково-дослідною (опублікував низку досліджень на тему охорони здоров'я робітників і санітарно-гігієнічного стану в країні) та навчально-методичною. Досвід викладацької роботи забезпечив можливість втілення давнього задуму вченого – написання академічного підручника медичної хімії чеською мовою в чотирьох томах (неорганічна, органічна та фізіологічна хімія, 1904-1908 рр.). Підручник «Лікарська хімія» Івана Горбачевського був основним джерелом для студентів і лікарів упродовж кількох десятиріч років. Варто зазначити, що 2019 року в Празі цей підручник було перевидано до 165-річчя Івана Горбачевського.

1902 року разом зі своїм земляком і другом, професором Іваном Пулюєм Іван Горбачевський заснував об'єднання «Українська громада», метою якого була матеріальна та моральна підтримка українських студентів, які навчалися в Празі. Науковці не лише читали лекції, організували дозвілля, але й, піклуючись про найбільш вразливих, створили фонд підтримки для найбідніших, який формувався переважно за рахунок внесків засновників. Після смерті Івана Пулюя фонд був іменований на його честь і проіснував до 1939 року.

(Продовження на стор. 9)

ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ, ГРОМАДСЬКИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ

(Закінчення. Поч. на стор. 8)

Важливою сторінкою в біографії Івана Горбачевського є його багатолітня співпраця з Товариством імені Шевченка у Львові, яке було засноване 1873 року з ініціативи Олександра Кониського задля розвитку української словесності.

У березні 1892 року це товариство було реорганізоване в Наукове товариство імені Шевченка у Львові (НТШ), завдяки чому змінилося його спрямування: воно стало науковим центром, навколо якого почали гуртуватися відомі науковці краю. За словами Михайла Грушевського, НТШ було першою Українською академією наук.

До складу НТШ входили філологічна, історико-філософська та математично-природописно-лікарська секції. Головним завданням останньої було визначено сприяння розвитку природничих дисциплін на Правобережній Україні. Діяльність секції охоплювала широкий спектр наук – від математики до медицини – й у рамках якої вперше в історії України розпочалося генерування національного наукового продукту. До складу секції увійшли математики Володимир Левицький та Мирон Зарицький, природодослідники Іван Верхратський, Іван Раковський та Микола Мельник, фізик Іван Пулюй, біохімік Іван Горбачевський, лікарі Євген Озаркевич, Тит-Євген Бурачинський та інші. Вже 1897 року секція почала видавати друкований орган «Збірник математично-природописно-лікарської секції НТШ» – перший український часопис природничих наук.

Іван Горбачевський не лише стояв біля витоків НТШ, але й долучився до створення лікарської комісії (1897 р.), яка стала першою українською медичною організацією. Для популяризації медичних знань серед широкого загалу було ухвалено видавати «Лікарський збірник», в якому планувалося друкувати відомості з усіх галузей медицини, оригінальні роботи та реферати досліджень українських і зарубіжних науковців. Упродовж 1898-1901 рр. було видано п'ять томів у шести випусках. Авторами публікацій були І. Горбачевський, С. Морачевська, Є. Озаркевич, Ф. Щасний-Сельський, М. Долинський та інші.

У першому випуску часопису Іван Горбачевський опублікував статтю «Загальний метод добування нуклеїнового квасу з органів» (1898 р.), у другому – працю «Причинки до пізнання виживи сільської людності галицького Поділля» (1899 р.), що започаткувала новий напрямок медико-біологічних досліджень у вітчизняній та світовій науці. І. Горбачевський зазначав: «Докладніше обговорення сеї спра-

ви, котрою ще ніхто поважніше не займався, потрібно переодовсім, щоби вислідити, чи сей спосіб виживи, що може уважатися типом виживи сільської подільської людності є достаточні і відповідні зі становища науки о виживі чоловіка і гігієни, а чи корисна з огляду на кошти сеї виживи».

У центрі уваги дослідження – питання фізіології, гігієни, харчування та економічного стану українських селян Галичини. Ретельно зібраний та науково опрацьований статистичний матеріал дав змогу авторові дійти відповідних висновків і виробити конкретні рекомендації стосовно розв'язання проблем. Іван Горбачевський чудово усвідомлював потребу та перспективи подальших досліджень у цьому напрямку, проте саме на сторінках «Лікарського збірника» цього зробити не вдалося: через фінансові про-

танню. Проте, на жаль, урядові кола затягували з позитивним вирішенням на користь організації української вищої школи, побоюючись конфлікту з впливовою польською верхівкою краю, яка була налаштована край негативно. Як свідчать листи Горбачевського до О. Барвінського та інших осіб, відомий науковець постійно підтримував і спрямовував дії української громадськості в боротьбі за створення українського університету.

1909 року Іван Горбачевський, як один з найбільш авторитетних українських науковців був запрошений на перший просвітньо-економічний конгрес, що відбувався у Львові за організаційної підтримки митрополита Андрея Шептицького. Це був один з перших представницьких форумів української еліти, в роботі якого, крім 118 священників, узяти участь видатні діячі

Іван Горбачевський з молодшою донькою Марією (Асею) на відпочинку

блеми часопис припинив своє існування.

Наукові здобутки, дослідницьку активність І. Горбачевського високо оцінили українські науковці, які 1899 року обрали його дійсним членом НТШ, а 4 жовтня 1911 р. – головою математично-природописно-лікарської секції, яку він очолював до 1918 року. Найбільшою заслугою вченого в цьому напрямку була втілення проекту створення української наукової термінології в ділянках медицини та хімії.

Як дійсний член НТШ І. Горбачевський активно боровся разом з галицькою інтелігенцією за відкриття українського університету у Львові. Так, 1902 року він увійшов до складу української делегації разом з представниками НТШ – професором І. Пулюєм, професором С. Смоль-Стоцьким, послами Ю. Романчуком та О. Барвінським, які обговорювали це питання на зустрічах з міністром освіти доктором Гартлем і прем'єр-міністром доктором Кербером. При цьому представникам влади були вручені пам'ятні листи, а сам Горбачевський виголосив промову, присвячену цьому пи-

науки та культури – Іван Пулюй, Іван Франко, Наталя Кобринська, Євген Чикаленко, Ольга Кобилянська, Іван Крип'якевич, Андрій Чайковський.

На початку Першої світової війни Іван Горбачевський разом з іншими українськими вченими та громадськими діячами заснував у Празі Комітет допомоги українським біженцям з Галичини, який складався з трьох секцій: організаційної, шкільної і секції Українських Січових Стрільців. Комітет також заопікувався пораненими воїнами та військовополоненими українського походження. Крім практичної діяльності, члени цього комітету організували й спільні святкові заходи: Різдвяний вечір, урочисте святкування з нагоди роковин Тараса Шевченка та інші, які тривали в атмосфері щирості та взаємоповаги. Незмінним учасником та одним з організаторів таких дій був Іван Горбачевський.

У період з 1914 до 1918 рр. зростає політична активність Івана Горбачевського як представника Української парламентської репрезентації, членами якої були Юліан Романчук, Кость Левицький, Микола Ва-

силько, Євген Петрушевич, Євген Левицький та Антін Лукашевич. 8 травня 1917 року українські делегати під час наради в уряді Австро-Угорщини визначили низку важливих для галицьких українців проблем, які потребували розв'язання. Так, І. Горбачевський у своєму виступі наголосив, звертаючись до президента міністрів, що питання відкриття українського університету так і залишилося невирішеним.

Викликав напругу й факт передачі управління Галичиною 1916 року польській верхівці, тому українські парламентарі знову ставили наголос на потребі введення в уряд міністра від українців. Питання вирішилося на користь українського представництва: цісар погодився на призначення з 31 серпня 1917 року професора чеського університету в Празі, члена Палати панів, державного радника Івана Горбачевського міністром народного здоров'я. Активно підтримав кандидатуру відомого науковця на цей пост член імперського сенату архієпископ Вільгельм Габсбург, небіж імператора Франца-Йосифа, відомий в історії України як поет Василь Вишиваний, голова відділу закордонних зв'язків генштабу УНР.

Згідно з цісарським розпорядженням спектр діяльності міністерства був дуже широким та охоплював сфери боротьби з інфекційними захворюваннями, співпрацю з ветеринарною службою, суспільної, соціальної та індивідуальної гігієни, опіки над хворими, контролю та підтримки діяльності аптек, виробництва ліків і лікарської практики, а також створення спеціальних періодичних видань, де мали публікуватися наукові дослідження з питань охорони здоров'я. Тому Іван Горбачевський передав кафедру та інститут лікарської хімії в Празі своєму учневі Ф. Форманеку й переїхав до Відня.

Створення першого у світі спеціалізованого Міністерства народного здоров'я 1917 року як окремого структурного підрозділу уряду Австро-Угорщини стало непересічною подією в житті Івана Горбачевського та, врешті, й розвитку не лише вітчизняної, а й європейської медицини. Варто наголосити, що саме за цією схемою, враховуючи український досвід, такі ж міністерства були організовані в Англії, Франції, Другій Речі Посполитій, інших країнах світу. Власне, автором ідеї та її практичним реалізатором став Іван Горбачевський, який розробив проєкт міністерства охорони здоров'я, став його першим міністром (з 20 липня 1918 р. – до кінця жовтня 1918 р.). На жаль, не все із запланованого вдалося втілити через об'єктивні причини. Згодом І. Горба-

чевський у праці «З моїх споминів» писав: «Міністром здоров'я я не міг залишатися до кінця царської влади та подав у кінці жовтня 1918 р. димісію з причини негативного становища більшості міністерської ради в справі поділу Галичини, що його домагалася Українська парламентська репрезентація; але незабаром після цього розпалася ціла держава. Так закінчилася моя коротка діяльність як міністра здоров'я, що відбувалася у важких зовнішніх умовах. Залишилися спогади неприємні, деякі просто жахливі».

Перебування у Відні характеризувалося активною громадською діяльністю науковця, який, полишивши міністерське крісло, продовжив підтримувати зв'язки з українською громадськістю. 2 листопада 1919 року він очолив збори української академічної молоді, які організувало товариство «Січ» на знак протесту проти діяльності польської влади у Східній Галичині. Зібрання завершилося прийняттям відповідної заяви, яку підтримали присутні.

Ці події надихнули 65-літнього вченого на нові кроки у вирішенні питання створення українського вищого навчального закладу – головної справи останніх років життя Івана Горбачевського. Започаткований окремими викладачами, що переросли у систематичні курси під керівництвом професора Михайла Грушевського у Відні наприкінці 1920 року, навчальний заклад уже з 17 січня 1921 року почав діяти як Український вільний університет (УВУ).

З політичних і суспільно-практичних міркувань у жовтні 1921 року університет було перенесено до Праги. Саме тут ще наприкінці XIX століття почала формуватися українська діаспора, яка суттєво зросла після поразки українських визвольних змагань 1919-1921 рр. і становила згідно з обрахунками дослідників (Богдан Зілинський, Микола Мушинка та інші) понад 20 тисяч осіб. Завдяки виваженій та національно-толерантній політиці президента Томаша Гарріга Масарика у міжвоєнній Чехословаччині (1918-1939 рр.) були створені сприятливі умови для іноземних емігрантів, зокрема, й для українців. Особливою підтримкою користувалися українські громади в Празі та невеликому курортному місті Подебарди. Так, у Празі активно функціонували Український вільний університет (1921 р.), Український вищий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова (1923 р.), Українська студія пластичного мистецтва (1923 р.), Музей визвольної боротьби України (1923 р.). У Подебардах засновано Українську господарську академію (1923 р.), відкрито Українську гімназію, Український сиротинець та низку видавництв.

**Михайло КОРДА,
ректор ТНМУ
ім. Івана Горбачевського,
професор**

ДАЛІ БУДЕ

ЖИТТЯ, НАПОВНЕНЕ ПОЗИТИВОМ І ДОБРИМИ ЛЮДЬМИ

Ювілейну дату 22 березня відзначила професорка кафедри загальної гігієни та екології ТНМУ Олена Лотоцька. Цієї урочистої миті Олена Володимирівна понад усе вдячна долі за добрих світлих людей у своєму житті, яким завдячує і професійному становленню, і особистому щастю.

«ЙДИ ДО ДІТЕЙ»

Відповідальність, любов до людей, усвідомлення того, що саме сім'я, родина – найбільша цінність, яку треба берегти. Ці основоположні істини, на які опирається все своє життя Олена Лотоцька, заклали їй із самого малечку батьки. Власне, вона зростала в атмосфері безмежної любові та взаєморозуміння.

Батько Володимир Андрійович Кондратюк був професором кафедри загальної гігієни та екології, в нашому університеті працював з 1966 року. Розпочинав він свій професійний шлях після закінчення санітарно-гігієнічного факультету Львівського державного медичного інституту в санепідслужбі Казахстану, де й зустрів майбутню дружину Нелю Григорівну. 22 березня 1964 року в Алма-Аті (нині – Алмати) в них народилася донечка Олена. Батько тоді навчався в аспірантурі, працював над дисертацією, а мама здобувала після закінчення медичного училища вищу освіту. З маленькою дитиною залишалися по черзі. «Моя перша дисертація була ще у шість місяців, – усміхається Олена Лотоцька. – Тато часто пригадував, як я сиділа в нього на коліні та тягнула рукою папір, на якому він писав кандидатську».

Батьки були і чудовими людьми, і справжніми професіоналами, яких усі поважали. Мама працювала педіатричною, свою роботу обожнювала, тож і доньці радила: «Йди до дітей». Олена Володимирівна так і зробила: закінчивши з відзнакою 1988 року Тернопільський державний медичний інститут за спеціальністю «Лікувальна справа», обрала педіатрію.

«УСІ ХОЧУТЬ ДО ВАС НА ПРИЙОМ!»

Працю педіатра розпочала у... Німеччині, в гарнізонному дитячому садочку та школі військової частини. Адаже її чоловіка Віктора Васильовича Лотоцького (до слова, одногрупника, з яким вони одружилися, навчаючись на четвертому курсі) 1988 року після закінчення військово-медичного факультету відправили служити військовим лікарем. Разом з маленькою донькою Світланою, якій не виповнилося ще й два роки, вони подалися у далекий

німецький Магдебург. Олені Володимирівні після відмінного завершення нашого вишу пропонували продовжити навчання в аспірантурі, але з дитинства, на прикладі батьків, вона переконана, що сім'я завжди повин-

Професорка Олена ЛОТОЦЬКА

на бути разом, тож без вагань поїхала з чоловіком.

У Німеччині під її медичним наглядом перебували всі діти гарнізону. Після розвалу радянського союзу повернулися в Україну, втім, у Тернопіль не відразу, адже служба військового, як відомо, не передбачає вільного вибору місця праці й проживання. Спочатку зупинилися в місті Ізяслав на Хмельниччині, де впродовж 1992-1995 років Олена Лотоцька працювала лікаркою-педіатричною в поліклініці та дитячому садочку. Кілька місяців лікувала дітей у поліклініці Кам'янець-Подільського, де місцеві медсестри не раз її з усмішкою запитували: «Що ви дітям та їхнім мамам робите? Всі хочуть лише до вас на прийом!». «Нічого не роблю, – скромно відповідала. – Я просто з ними по-людськи поводжуся».

Життя дало їй можливість спробувати себе у різних видах педіатричної діяльності. Так згодом під пильним оком, чуйним серцем і вмілими руками Олені Володимирівні перебували найменшенькі пацієнти – у 1995-1997 роках вона була неонатологінею Кам'янець-Подільського пологового будинку, де працювала до декретної відпустки. 1997 року народився син Володимир, і сім'ї Лотоцьких вдалося повернутися до Тернополя.

«НЕ ЛИШЕ НАВЧАЮ, А Й САМА ВЧУСЯ РАЗОМ ЗІ СТУДЕНТАМИ»

Лікувати дітей Олені Володимирівні дуже подобалося й вдавалося, водночас вона надмірно хвилювалася за них, а це психологічно виснажувало. Тож коли 2000 року з'явилося місце асистента на кафедрі загальної гігієни та екології ТНМУ, взялася за цю справу. Спочатку було незвично, адже доти займала-

ся виключно практичною лікарською діяльністю. Втім, кафедральну роботу знала, адже їй все життя присвятив батько, і чоловік вже три роки працював у нашому університеті, де 1997 року почали відновлювати військову кафедру. Нині Віктор Лотоцький, як відомо, – завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини ТНМУ, яку очолює з листопада 2022 року. «Все життя я йду поруч з чоловіком, тож і тоді вирішила себе спробувати в університетській роботі. Знала, що це нелегко, дуже відповідально. Та я будь-якої роботи ніколи не боялася», – мовить Олена Лотоцька.

Крок за кроком пройшла всі етапи фахового становлення: від асистентки до доцентки (2007 р.) і професорки (з 2019 р.) кафедри загальної гігієни та екології. Працюючи над кандидатською та докторською дисертаціями, займаючись викладацькою роботою, водночас завжди брала на себе чимало й додаткових обов'язків. Зокрема, впродовж двадцяти років належала до оргкомітету Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої Болонському процесу та перспективам розвитку вищої освіти в Україні. Впродовж 2010-2012 років була заступником проректора з виховної роботи, ініціювала та організувала багато позанавчальних заходів. «Це досить серйозна частина мого життя, адже відповідальність у виховному процесі студентства – величезна, – наголошує Олена Володимирівна. – Дуже люблю наших студентів! Вони розумні, цікаві, з ними натхненно працювати, є про що поговорити. Не лише я їх навчаю, а й сама вчуся разом з ними».

Неоціненний внесок Олені Лотоцької у створення музею-садиби Івана Горбачевського в його рідному селі Зарубинці. Олена Володимирівна з приємністю пригадує, що це була дуже цікава робота, яка звала її з художником Володимиром Позняком та ініціатором створення музею професором Ярославом Гонським, автором книжок про Івана Горбачевського. Разом вони доторкнулися до життя Івана Яковича, перенеслися в його час, відчули дух тієї епохи. Для цього, власне, читали книги, на основі яких створювали музей, бо ж автентичних речей залишилося, на жаль, мало. Кілька таких цінних експонатів надіслала з Торонто племянниця видатного вченого пані Ірена Романа Носик. Це дуже бентежний момент: коли бачиш такі речі – доторкаєшся до історії. У створення музею Івана Горбачевського вкладена величезна праця, тож і вдався він надзвичайно цікавим і гарним. Як зауважує Олена Володимирівна,

хотілося б, щоб його відвідали якомога більше людей та дізналися подробиці з біографії свого славетного землянина. Тим більше, що цього року відзначити 170 років з дня народження Івана Горбачевського.

А ще Олена Володимирівна вже майже 15 років виконує обов'язки завуча кафедри загальної гігієни та екології. Це величезний обсяг! Як усе встигає? Відповідь у неї проста: «Треба просто робити – й тоді все справді реально встигнути та виконати». Щоправда, зізнається, що іноді університетську працю доводиться продовжувати й удома: дописати статтю, ретельно переглянути звіт, подивитися до магістерської роботи.

«ЩАСТИТЬ НА ДОБРИХ ЛЮДЕЙ»

У науковій скарбниці Олені Володимирівні – понад 300 публікацій, 3 підручники, 4 посібники, одна монографія, 3 патенти і навіть є низка статей у «Медичній академії». Під керівництвом професорки Лотоцької нещодавно захистили шість

магістерських робіт, ще п'ять – на етапі завершення написання. Їх теми – найрізноманітніші: харчування вагітних, забруднення поверхневих вод, стиль життя студентів, синдром вигорання медичних працівників та інші. «Тож щоразу доводиться глибше вникати в кожну тему, читати нове, дізнаватися дедалі більше, – наголошує Олена Лотоцька. – Треба постійно вчитися та вчитися разом зі студентами». Крім магістерських робіт, під її керівництвом у січні 2024 року також захищена дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії та ще одна виконується.

Основна ж тема її власних наукових досліджень – вода. 2019 року захистила докторську дисертацію на тему «Гігієнічні проблеми охорони поверхневих і підземних вод від антропогенного забруднення та їх використання в питному водопостачанні в західному регіоні України» під керівництвом В'ячеслава Олександровича Про-

копова – завідувача лабораторії гігієни природних, питних вод ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМН України», поважного професора, заслуженого діяча науки і техніки, істинного науковця, який завжди має свою думку та відстоює її. Олена Володимирівна вдячна долі за те, що звала її з ним, адже професор Прокопов суттєво доклав до її професійного становлення.

Олена ЛОТОЦЬКА (третя праворуч) з колективом кафедри загальної гігієни та екології (2016 р.)

«Медична академія» щиро вітає шановану ювілярку та бажає, щоб усі її мрії та бажання обов'язково здійснилися!

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

ЛІТЕРАТУРНІ ЧИТАННЯ

ШЕВЧЕНКО ПЕРЕМІГ ІМПЕРІЮ

Нещодавня зустріч у затишній читальній залі бібліотеки ТНМУ, що відбулася в рамках літературних читань під керівництвом доцентки кафедри української мови Марти Руденко, була присвячена Тарасові Шевченку. Марта Ігорівна зізнається, що спочатку хотілося за традицією організувати захід з народними, а також з піснями на Тарасові вірші, у вишиванках і з кетягами калини на столі – в національному колориті. Та потім їй у соціальних мережах трапилося три пости, які дали їй зрозуміти, що розмову зі студентами треба спрямувати цілковито в інше русло. Вона ввійшла себе на думці, що, можливо, наше традиційне сприйняття Великого Кобзаря відійшло в минуле й не так нині маємо про нього говорити.

Звичайно, потрібні концерти, конкурси читців та урочистості з нагоди Шевченківських днів, проте наші сьогоднішні реалії вимагають змін у всьому, зокрема, й у сприйнятті Тараса Шевченка. Насамперед на це впливають соцмережі. Так, час, коли в кожно-

ченківській фейки». З початком війни 2014 року в Інтернеті масово з'являлися фейкові вірші, які приписують Тарасу Шевченку. З повномасштабним вторгненням росії в Україну їх кількість ще збільшилася. Чому? Як зауважила Марта Руденко, Тарасові вірші легко підробити. Кому це потрібно? Відома українська письменниця Оксана Забужко вважає, що тим, що й завжди: нашим сусідам-недоімперцям, які через підроблене Шевченкове слово хочуть вкласти в голови й серця українців свої наративи. Як тому дати раду, зрозуміти, що це саме фейк і не поширювати у соцмережах його далі? Дослухаймося до слів Оксани Забужко. «За кожним таким фейком стирчить морда якого-небудь умовного майора ФСБ, який разом з колегами рече, що йому вчергове вдалося обдурити тупих x@hлів, – переконана вона. – «Дурак і п'яніца», як 170 років намагалася довести охранка руками своїх найманних працівників, від неістового Віссаріона до бідолашного Бузини. І є різні, доволі витончені способи «закріпити» цю інформацію вам у свідомості, в не-

го в руках смартфон, вимагає переосмислення. Дуже багато культурних реалій тепер потрапляють до нас через призму соцмереж.

Марта Руденко торкнулася скандального інтерв'ю Маші Єфросініної з Христіною Соловій, а саме моменту, коли ведуча наполягала, що в Україні був запит на російськомовний продукт, а артисти лише виконували його. Студенти погодились, що це цілком перевернуте з ніг на голову розуміння митця та його ролі у суспільстві. Адже не публіка формує митця, а митець публіку. Роль митця у суспільстві – навчати, вести за собою, показувати приклад, задавати цей рівень, а не розчинятися в інтересах маси, бо маса це завжди нижче, ніж рівень її одиниці. Митець повинен не підпорядковуватися юрбі, виконуючи її забаганки, а піднімати людей до свого рівня. Власне, саме таким Митцем був Тарас Шевченко.

Геній, але не ідол, якого намагалася для нас зліпити, а потім викрити радянська влада. Глибше відкрити для себе непересічну особистість Тараса Григоровича, пізнати його передусім як людину, довідатися про досі невідомі факти з його біографії студентам допомогли сучасні культурологічні фільми, присвячені постаті Шевченка.

Ще одна надзвичайно важлива тема, якої торкнулися під час заходу, – «шев-

подразливий спосіб, сказати б – «удушіть Шевченка посередством об'ятій». Не забуваймо, спецоперація «Шевченко», почата охранкою 5 квітня 1847 р. на дніпровській переправі, звідтоді НІКОЛИ не припинялась. І нинішній розгін чергового бездарного віршилища під Шевченковим іменем теж навряд чи випадковий.

Ще раз: Шевченко переміг імперію. Імперія цього йому ніколи не простить – доки вона є, її від нього корчимо. «Будете ви хрипеть, царापая край матраса, /Строчки из Александра, а не брехню Тараса», – розлючено кричав фальцетом покійний Ося Бродський, і в цьому питанні його інтелегентські очочки цілком накладалися на майорську пику.

Я не знаю способу, яким можна навчити недосвідчених людей відрізнити брехню від правди... Я тільки знаю, що відчуття стилю в умовах інформаційної війни рятує від дуже багатьох пасток. Як би не маскувалася чекістська гопота, як би не кувала собі голосочок, як у казці про вовка й козенят, – стиль обов'язково їх видасть.

Формуйте в дітей відчуття стилю. Ставте їм Баха. І читайте Шевченка».

На завершення зустрічі учасниці театральної студії «Арт-драма» продекламували присутнім правдиве слово Тараса Шевченка.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

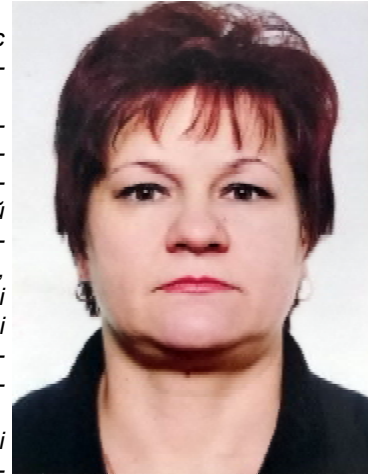
ЮВІЛЕЇ

18 березня відзначила ювілейний день народження комендантка навчального корпусу № 6 ТНМУ Леоніда Степанівна ГРИБКОВА

Вельмишановна Леонідо Степанівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах Тернопільського медичного університету Ви пройшли майже 24-літній трудовий шлях комендантки навчального корпусу № 6, підтримуючи порядок і створюючи комфортні побутові умови для роботи викладачів та навчання студентів.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, організаційський талант, вміння працювати з людьми, сумлінне вико-

нання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, толерантність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Леонідо Степанівно, миру, добробуту, міцного здоров'я, невичерпної енергії, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного, щасливого життя.

Нехай здоров'я, радість і достаток

Сипляться, немов вишневі цвіт,

Хай малює доля з буднів свято

І дарує Вам багато літ!

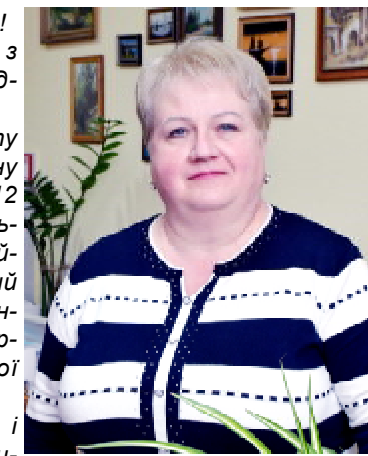
Ректорат і профком ТНМУ імені Івана Горбачевського

22 березня відзначила ювілейний день народження професорки кафедри загальної гігієни та екології Олено Володимирівна ЛОТОЦЬКА

Вельмишановна Олено Володимирівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом, після 12 років практичної лікарської роботи, успішно пройшли 24-літній трудовий шлях асистентки, доцентки, а тепер – професорки кафедри загальної гігієни та екології.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як науковицю, досвідчену педагогиню та виховательку студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, толерантність, доброта, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є

прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців та викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Олено Володимирівно, мирного неба, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай оминають Вас тривоги,

Хай Бог дасть щастя на путі,

Хай світла й радісна дорога

Щасливо стелиться в житті!

Ректорат і профком ТНМУ імені Івана Горбачевського

25 березня відзначає ювілейний день народження доцентки кафедри медичної інформатики Олександра Мирославівна КУЧВАРА

Вельмишановна Олександро Мирославівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Здобувши вищу технічну освіту та вищу освіту з управління державної служби, в Тернопільському національному медичному університеті Ви успішно пройшли 16-літній трудовий шлях асистентки, а згодом – доцентки кафедри медичної інформатики.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як науковицю, досвідчену педагогиню та виховательку студентської молоді за високий професіоналізм, сумлінну працю та виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваша доброта, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів та викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Олександро Мирославівно, мирного неба, міцного здоров'я, творчого натхнення, успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Вам зичимо миру, добра,

довголіття,

Хай вистачить щастя на ціле століття,

Хай скрізь буде лад: на роботі, в сім'ї

І спокій на серці, і хліб на столі.

Ректорат і профком ТНМУ імені Івана Горбачевського

